

1834.

Onsdagen

N°. 71.

den 10 Septemb.

A. B. O. T I D N I N G. A. B. O.

Doctor Sawa: Bolschoj's Fångenskap hos Kirghiserne.

(Fortsättning från N° 68.)

Första dagarne af December islade sig Syr-Deria; och samtliga de slågter och stammar som plåga besöka trakten tring Irghiz, gingo med sina Hjordar öfwer isen åt Ruman och Schena. Sedan den 13 i samma månad höjde sig isen så, att den betäckte alla lägre ställen; och ju mera det frds, des hastigare steg och watenhöjden.

Den 27 December utfordrade mig Abul-Gazi, son af Kaiz, Sultan till Eschutun, och af Teleustammen, samt tog mig med sig för att återvända mig till Ryssland. Jag återfåg uti hans by Nikifor Wasfilieff, betjent hos vår Karavans förare; öfwen han war råkad i fångenskap, men hade blifwit af Khanen återtagen från Utsoj-liq-y. Jag mistades der i fem månader, men Khanen sielf (Abul-Gazi) utgick, nästan i detsamma jag war ditkommen, på ett krigståg emot Karakalpakerna, hwarefter genast Nikifor af nämnde sin husbonde igentogs. Därför war merbemälda Khan en fattig herre, och hela hans rikedom bestod under min derwaro af 8 mjölkande får, 2 kor, 4 kameler, och en häst, medan Kirghiserne af andra stammar (Schensak t. er. och Karakubek) äga ända till 10,000 får och nära 5000 hästar. Jäde heller mådde jag här det minsta bättre än hos mine förre ägare.

Kirghiserne, som fått kunskap om att jag war Ryss Medicus, anhållö hos Khanens äldsta hustru, Bisstaj att mig måtte tillåtas göra ett sjukbesök. Wid en Läkares ankomst till aulen (byn) gå honom på en gång 2:ne personer till mötes: den ene nämligen sjuk, den andre frisk; begge utsträcka de handen, och säga: tamorum sta (känn mig på pulsen). Läkaren måste då gifva hwilkendera af dem är patienten, wore denne och behåstad blott med en utwertes åkomma. Efter att hafwa länt den sjuke Kirghisens puls, måste Läkaren deraf och vidare gifva, huru den förres främmande hustru, och illaledes fränwarande barn, må, samt förutgåga alla deras framtida både lyckliga och olyckliga öden. Swarar man, att man icke förstår sig på detta all, så fråga de en tillbaka: "hwad är du då för en Läkare?" Ej blott om en sådan, utan till och med om hwilken Ryss som helst, tro de att han förmår werka rent öfwer naturliga saker: åstadkomma en allmän och bråd frost, skaffa en warm dag, rd-

ra upp en storm. låta regna, draga åttan till något wift ställe eller aflägsna henne berifrån, o. s. w.

En dag blef jag kallad till en Kirghis, som låg sjuk af en obetydlig feber. Jag rådde honom att dricka syr mjölk utspädd med watten, och tillade, att jag hade hwarken läkemedel eller instrumenter för att dermed lindra hans onda, lifasom utan nål och tråd ingen skrabbare är i stånd att fy. En den sjukes släkting som hörde detta, och deraf såg på den tanka att jag antingen ej wille eller icke tynde hjälpa honom, lofwade draga försorg om läkemedel, satte sig till häst, och red hela 30 werst dådan. Dagen efter återfom han med ett litet paket, hwari låg ett annat mindre, och deri ett tredje ännu mindre: detta första innehöll ett stycke af en lackstång, en liten bit kork, och ett halft kaffegryn: saker, dem jag samtliggen igenkände hafwa blifwit när karavan, wid plundringen, afhända. "Duga dessa botemedel?" — frågade den beskållsamme anförwanden; — "jag har betrakt dem med ett halft får." Jag, å min sida, swarade honom, att dessa saker säga plågade nyttjas i medicinern, och ån mindre wid den sjukdom hwarom nu war fråga; men skiljande och högeligen mislynt, yttrade han att jag icke wiste hwad jag sade.

En vecka före min afresa förde man mig åter till Khanens by. Så länge jag ån war okunnig om min förestående befrielse, hade jag så der tämligen bibehållit mitt lugn; men sedan till mitt öra rykte hunnit derom att Ryssar woro ankomne till min fångenskapsort, hade jag ingen ro förr ån jag finge råka dem. Den tid som derintill förflöt, syntes mig lång som en hel mängd af år; jag war på wägen att förlora mitt förstånd; och fruktan för Kirghisiskt lifstids-slaweri samt derät följande barbariskt plump behandling hade i mitt sinne slagit så djupa rötter, att jag ej förmådde göra mig riktigt ledig derifrån förrån jag återkommit i mine närmaste blodsfröwarters föte.

Å andra sidan deremot, hur stor är icke åfwen Guds barmhärtighet! Under hela min fångenskapstid barbent och halfnaken, jemnt plågad af en gnagande hunger, och twungen att sent på hösten wada till knås i Syr-Derias watten, samt der framslåpa den ena lastbåten efter den andra, ådrog jag mig dock alldrig ens den ringaste förkylning. Swad ånnu mer undranswärdt är: en wårt i sidan som, för-anledd af en år 1797 hafd inflammation i lefweren, plågat mig i nära 7 års tid, spordes under min fångenskap ej mera till; man återfom deremot efter min återkomst till fäderneslandet.

Hos Kirghiserne såg jag namnen Saba, Sababej, Sabafaka, Sabietnik, eller Darghir; någre kallade mig Iwan (Johan), en hos dem gemensam benämning för alle Ryssar; stundom tillropade man mig med ettera af öfnamnen It (hund) och Kapex (ogudaktig, afgudabyrlare).

Redan ofwansföre har jag sagt, att jag tillbragte det mesta af min slafstid utan att tala. Hwad gjorde jag då i stället? Min första plikt — mina morgon- och afton-böner — kunde jag blott hemligen och i tyfhet förrätta, ty att bedja med hög röst, war mig förbudit; min nåsifljande egna syflesåttning blef den, att hålla noggram räkning på talet af de dagar som kommo och gingo; och som jag tämligen wäl kände grunderne för bestämmande af vår Påskdag, blef det mig lätt att berefter uträkna och de öfriga Högtiderna. Sid jag att på några werfs afstånd hämta wed eller watten, så började jag för mig sielf sjunga ån eller annan andlig psalm, och kände mig derunder ofta rådd intill tårar; gnolade sedan en och annan nationalwisa; och betraktade, så godt jag förmådde, allt hwad mig företom. Såg jag en fogel flyga från söder mot norr, så sålde jag honom med ögat så långt jag gitte: "han flyger åt min hembygd," sade jag; såg jag en planta, den jag hemifrån igenkände, så hade den på utländsk jord för mig ett dubbelt värde, och fasthöll mig wid sin åfskåning längre ån jag ämnat eller wäntat. Min enda längtan war, nåst

den att ställa min hunger och ei sakna nödig Beklädnad, den att återse ett älskadt fädernesland; utom det gråmånade bekymret, hade samtliga mina öfriga passioner småningsom öfvergiftit mig. (Fortf. följer.)

Dödsfall

Boogarfwaren Christian Feilcke, död i Åbo den 27 född. Augusti, 48 år, 10 månader, och 17 dagar gammal; förlof och sofnad af Waka och tre barn.

Utmälda Refundera

Sept. 6. Majoren Ramsay med familj, och Schwertinnan Winslo fr. Stockholm, bo i f. d. Sörskerbrutshuset. Lieut. de Pont med Fru, Fröknens Mund, och Coll. Registrat. de Pont fr. Comers, bo hos Fru v. Detwig. Hofrådsfrökninnan Årsted fr. Sagu, bor hos Doctorinnan Wonsdorff, Pastor Elmgrén fr. Bergas, bor i g:n 63 af Södra Lw. — D. 7. Kongl. Sekr. Berzelius, samt Handl. ut Hellsborn och Goldschmidt, fr. S: i Petersburg, bo i Sösk. huset. Baron Rydber, och HäradsCancell. Tenfrén fr. Wirmo, bo i g:n 1 af r.ka Södra. 16 Lw. — D. 8. KammerhansLandtmäste Wörner fr. T:fers, bor i Comitererhådet Trapps gård. Possessionaten Företom fr. Bierno, bor hos Hof. Scharlin. — D. 9. Registratoren Wilhelms och Lieut. Wilhelms fr. Piittis, bo i Wafnästaren Erlunds gård. Lieut. Wonsdorff fr. Sagu, bor i Sösk. huset.

Till salu finnes:

Uti J. C. Frenckell & Sons Bokhandel äro till försäljning inlemnade följande äldre Böcker:

Samling af Landtmäteri-Författningar, af C. O. Enagrius.

Samling af Författningar och Stadgar hvilka ändra och förklara Kyrkolagen af år 1686, utgifne år 1813.

Kongl. Maj:ts Krigs-Artiklar för dess Krigsmagt till Lands och Sjös. Gifne Stockholms Slott den 31 Marti 1798.

Reglemente för Arméns Cavallerie, inneh. 1:o Recrüt-Skolan; 2:o Remonte-Skolan; samt 3:o Exercitie-Regl. för en Squadron.

Periodus Imperiorum. Thet är: om the Fyra forna stora Rikens uphof, tillväxt och undergång, af Professoren Doct. J. Loecenius.

Register uppå inneh. af Kongl. Maj:ts Resolutioner &c. som isån början af år 1729 till och med 1744 års slut genom Kongl. trycket utkomne äro. 2ne Delar.

Anmärkningar till Sveriges Rikes Lag, hvilka innehålla utdrag utur Kongl. Förordningar, Resolutioner, Bref och Kungörelser &c. Med ordregister; författade af E. Drangel.

Modée's utdrag ur Publique Handlingar, Placater, Förordningar, Resolutioner och Publicationer. 1:a till och med 7:e samt 9:e till och med 11 Delarne, med Ordregister öfver dem.

Beskrifning öfver Svenska Hemman och Jordagods. 2ne Delar.

Föreläsningar öfver Ärfda - Balken, hållne vid Kongl. Academien i Lund, af Nehrman.

Jusléens Samling af Kongl. Bref.

Ugglas d:o d:o.

Norells d:o d:o.

Svea Rikes Ecclesiastiqueverk, i Alphabetisk ordning. Af Sver. Witskän.

Sveriges Rikes Lands-Lag, af Konung Christoffer, 1442.

2:dra Upplagan.

Ritningar på Våningshus, Fyratio af Sten, och Trettio af Träd, samt åtskilliga Lusthus m. m. Uti 25 Kopparstycken, med bifogad förklaring och uträkning, af Carl Winblad.

Inledning till Svenska Krigs-Lagfarenheten. 2:a Delen. Sveriges Rikes Lag, gillad och antagen på Riksdagen år 1734.

Kongl. Maj:ts Land - Tull- och Accis - Ordning, gifven Stockholm i Råd-Kammaren den 17 Decemher 1756.

Register öfver Innehållet af alla fyra till år 1754 utkomne Delar af Utdragen utur Publique Handlingar.

Evangeliorum anniversariorum Analysis: Riktig Förklaring öfver alla Sön- och Helgedagars Evangelier hela året igenom, af Nath. Tilesius. Öfversatt af A. J. Tiderus.

Uti samma Bokhandel,

Elina, eli nuhtettomuus majasa. Saksan Kislestä Käännetty. 3 ff. häft. 12 ff. inb.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia. 1 Osa: Kultala, Syödyllinen ja huwittawa Historia, Xrisifelle kansalle luettawari annettu. 20 ff. häft. 24 inb.

Ystäväallinen waroitus huolimattomillen syndisillen, eli Pro fide et Christianismom Seuran Ensimmäisen Lahja:Kirjan Ensimmäinen Osa. Englannin kielessä ensin Kirjoitettu, sitä sitre Kuortsefi Käännetty ja nyt Kuortsin kielessä Suomeksi. 8 ff. häft. 12 ff. inb.; allt Sw. B:co.

Spishällar med stekugnar, dörrar och röskjern af flera dimensioner, tillwertade å Högfors Bruk, god grön säpa i större och mindre parier, samt Holändska watten-jägblad, och hwita warjus, i Jern: försäljningsboden wid Slottsgatan.

Therмометrar, Alzometrar, brännwink-, sedwattens- och spritprofware, samt nattlampor, och fruntimmers-plancherter, uti Stepparen Tengströms gård wid Wådhusgatan i 7:de Stadsdelen.

En blantards-, en lineals-, och en nyssjad bredschäs, wid Arsenii- eller Nylands-gatan hos Sadelmakaren Gust. Brusell.

Första sortens utmärkt godt Nytt Hwetemjöl till nedsatt pris, hos W. Jzhimäus.

Porcellins:spisburtar med inscription, hos N. P. Cajander.

Hwitt pergaments:Krispian till Annotationsböcker, hos Bokbindaren Joh. Slaader.

Allopecurusfrö, uti K. Hushållnings-Sällskapet hus.

En utdrags:säng, uti Korpet å s. t. Hjelmeriska åter inwid Nylandsstullen.

Diverse Kungörelser:

Som boupppteckning med det första kommer att förrättas efter framtidne f. d. Akademie-Sekreteraren Carl Plantin:Capander, annodas alle som hafwa att fordra, eller äro hans sterbhus Skyldige, sådant hos mig tillkännagifwa. Åbo den 13 September 1834. J. Fr. Heldt.

Twänne inom hwarandra belägna snygga rum utbyras från den 1 instundande October, hos C. & F. Ålterman.

Uti min gård, wid St: Henriets-gatan, finnas 2:ne tapetserade rum med meubler, nu genast, eller ifrån den 1 October, att utbyras. M. C. Grönlund.

Ifrån den 1 October finnas rum att utbyras, påkande så wäl för ungherrar, som hushåll, hos F. Satini.

Ifrån den 1 October finnas rum för större och mindre hushåll, hos U. L. Zachus.

I medlet af instundande October månad ämnar undertecknad öppna en Danstermin härstädes; och får jag härmedelst respective Herrskaper gifwa tillkänna, att de som vilja begagna min undervisning, behagade anteckna sig i C. L. Hjelts Bokhandel. Åbo den 30 Augusti 1834. CHARLOTTE ARFFE.

N:o 72 utgifwes Lördagen den 13 September, kl. 11 f. m.

A B D, hos J. E. Frenckell & Son, 1834.

Till Tryckning gilladt: J. F. Wallenius.